

● خدمات انفرادی:

برای ارائه خدمات انفرادی، روش ارسال قبض هزینه‌ها، ابزاری کارآمد جهت جبران بخشی از هزینه‌ی خدمات است. به این شکل هزینه‌ی خدمات ارائه شده کاملاً مشخص است و فرد می‌تواند تصمیم بگیرد، آیا از یک نوع خدمات استفاده کند یا خیر؟ هم‌چنین شهرداری نیز به راحتی می‌تواند هزینه‌هایش را محاسبه کرده و مبلغ ما به‌ازاء آن را دریافت کند. هم‌چنین در این روش، اعمال عدالت، بهتر امکان‌پذیر خواهد بود (برای مثال کاهش دادن یا حذف هزینه‌های افراد فقیر).

● خدمات عمومی:

خدماتی نظیر آتش‌نشانی، پارک‌های محله‌ای، خیابان‌های محلی، روشنایی معابر و... انواعی از خدمات محسوب می‌شوند که افراد محلی به‌صورت دسته‌جمعی از آن‌ها بهره‌مند می‌شوند، لیکن نمی‌توان آن را به سادگی برای فرد تعیین کرد. محاسبه هزینه‌های ارائه این نوع از خدمات مشکل و برای محاسبه و اخذ هزینه‌ی آن‌ها بایستی از نوعی مالیات‌بندی براساس منفعت افراد استفاده کرد (نظیر عوارض نوسازی) (Kneebone and Mckenzie, 2003).

● خدمات سراسری^(۱):

یکی دیگر از انواع خدمات را خدمات سراسری تشکیل می‌دهد. این نوع از خدمات در کل محدوده تحت مدیریت شهرداری ارائه می‌شود. از آن‌جا که این نوع از خدمات، نه‌تنها توسط شهروندان یک شهر، بلکه توسط کلیه ساکنان سرزمین نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد (نظیر خیابان‌های اصلی و بزرگراه‌ها) که معمولاً بخش اعظم هزینه‌های ارائه‌ی این نوع از خدمات توسط دولت تأمین می‌شود.

● خدماتی که درآمد را باز توزیع می‌کنند:

خدماتی که درآمد را باز توزیع می‌کنند بایستی توسط دولت تأمین مالی شوند. اگرچه شهرداری‌ها اصولاً بایستی به ارائه خدمات و کالاها بپردازند و وظیفه باز توزیع درآمدها برعهده‌ی شهرداری‌ها نیست، با این حال برخی از خدمات ارائه شده توسط شهرداری‌ها به‌گونه‌ای است که ذاتاً به

باز توزیع درآمدها کمک می‌کند (نظیر کمک‌های رفاهی، سلامت و مسکن اجتماعی). چنان‌که مشاهده می‌شود گونه‌های مالیات فوق‌الذکر برای تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت ارائه این نوع از خدمات، مناسب نیستند. از این‌رو این‌گونه از خدمات به کمک مالیات بردرآمد که توسط دولت اخذ می‌شود تأمین مالی می‌شوند.

پی‌نوشت:

1-Spillovers

حسابداری سبز (محیط‌زیست) در شهرداری‌ها

در عصر حاضر باتوجه به وجود برخی از محدودیت‌های زیست‌محیطی به‌ویژه در تجارت جهانی و تنگ شدن عرصه رقابت، به ناچار بعضی شرکت‌های انتفاعی، برای رفع این محدودیت‌ها و دستیابی به درآمد بیشتر و یا کسب محبوبیت تجاری، مجبور به تحمل هزینه‌های زیست‌محیطی بوده و از سوی دیگر برای ارزیابی مثبت عملکرد خاص حفاظت از محیط‌زیست، ناچار به کاهش هزینه‌های مزبور هستند. برای مدیریت بر هزینه‌های زیست‌محیطی، اولین نیاز، لزوم شناسایی آن‌ها است همین‌طور هزینه‌یابی محیطی، فعالیتی است که می‌تواند موجب افزایش ارزش شرکت گردد. استاندارد بین‌المللی ایزو؛ سری ۱۴۰۰۰ یک سیستم کنترل مدیریتی است که عملکرد زیست‌محیطی شهرداری را به‌گونه‌ای تعریف می‌کند که نیازمندی‌های این استاندارد را پوشش دهد و در مجموع برای این هدف طراحی شده که شهرداری بتواند فرآیندها، ارتباطات و فعالیت‌های خود را بدون ضرر به محیط‌زیست به انجام برساند. اگرچه در این راستا هزینه‌های واقعی به شهرداری تحمیل می‌شود، لیکن در مقابل هزینه‌ها، منافع و ارزش افزوده‌ای را به‌دنبال خواهد داشت. موضوع حسابداری فعالیت‌های زیست‌محیطی در قالب یک فعالیت مستقل قابل ارزیابی است و از یک طرف بنا به دلیل پیروی از یک الگوی بهبود مستمر در فرایند اجرای ممیزی زیست‌محیطی، بازخورد لازم سیستم اطلاعاتی حسابداری، تکمیل‌کننده ممیزی مزبور بوده، امکان ارزیابی عملکرد مدیران را در راستای بهبود مستمر عملی می‌سازد. از طرف دیگر، گزارشگری مالی

برون‌سازمانی، در خصوص عملکرد زیست‌محیطی، می‌تواند هزینه و منفعت برنامه‌های زیست‌محیطی و اهداف مدیریت را برای استفاده‌کنندگان خارجی فراهم سازد و اگرچه برخی از منافع ناشی از تحمل هزینه‌های زیست‌محیطی صرفاً کیفی است و قابل اندازه‌گیری عینی نیست، لیکن با افشای مناسب در گزارشگری مالی می‌توان دیدگاه مثبتی در میان شهروندان ایجاد کرد.

باتوجه به مشکل عدم وجود اطلاعات حسابداری دقیق و صحیح در بیشتر سازمان‌ها، ضرورت وجود یک سیستم هزینه‌یابی مناسب، احساس می‌شود. در حال حاضر نگرش تازه‌ای نسبت به آثار زیست‌محیطی ناشی از فعالیت شهرداری‌ها بروز کرده است.

این در حالی است که ارزش واقعی منابع طبیعی از جمله هوا، زمین، آب و غیره که برای ارائه خدمات شهری صرف می‌شود، در بهای تمام شده خدمات به‌درستی منعکس نمی‌شود و شهرداری‌های سبز؛ علی‌رغم تحمل هزینه‌های محیطی داخلی نسبت به شهرداری‌های غیرسبز، خدماتی با کاربرد یکسان ارائه می‌کنند. از این رو مدیریت شهری نه تنها در خصوص کارآیی و اثربخشی فعالیت سازمان تحت سرپرستی، مسئول است بلکه در مقابل هر آن‌چه که در قبال فعالیت انتفاعی، درمورد مشکلات محیطی بروز می‌کند، نیز مسئول است. شهرداری‌ها در کنار مسئولیت‌های اقتصادی ناچارند مسئولیت محیطی و یا اجتماعی را نیز بپذیرند.

● حسابداری زیست‌محیطی:

حسابداری محیط‌زیست کاربردهای متفاوتی دارد که از جمله می‌توان حسابداری هزینه - درآمد شهرداری، حسابداری مالی و یا حسابداری مدیریت را نام برد در حالی که حسابداری هزینه - درآمد، به منابع و مصارف طبیعی نگاه می‌کند، حسابداری مالی از نگاه استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی به جهت تصمیم‌گیری و ارائه مسئولیت‌های عمومی، موضوع را بررسی می‌کند و بالاخره حسابداری مدیریت به‌عنوان یک سیستم اطلاعاتی با هدف پشتیبانی تصمیمات مدیریتی به موضوع نگاه می‌کند. به جهت حساسیت موضوعات زیست‌محیطی چه به‌عنوان یک الزام برون‌سازمانی و یا درون‌سازمانی، حسابداری زیست‌محیطی با قصد هزینه‌یابی فعالیت‌های زیست‌محیطی پیوند می‌یابد و موضوع هزینه به جهت

واقعی بودن آن و تأثیری که بر عملکرد اقتصادی شهرداری می‌گذارد بسیار حائز اهمیت است. آثار هزینه‌های زیست‌محیطی در فعالیت شهرداری زمانی قابل توجه خواهد بود که نکات مثبتی در عملکرد آتی شهرداری به همراه داشته باشد.

● هزینه‌یابی زیست‌محیطی:

حسابداری مدیریت به‌عنوان یک سیستم پشتیبانی، در برخورد با هزینه‌های واقعی متحمل به شهرداری، به ناچار هزینه‌های زیست‌محیطی را از سایر هزینه‌ها تفکیک کرده و با نگاهی متفاوت به ارائه اطلاعات مالی در این خصوص می‌پردازد. مدیریت بر هزینه از یک سو با عوامل خارجی و از سوی دیگر با عوامل داخلی بنگاه اقتصادی درگیر است. اگر عامل خارجی رضایت‌مندی شهروندان تلقی گردد، آن‌گاه کاهش هزینه از طریق شناسایی عوامل آن با هدف حذف فعالیت‌های بدون ارزش افزوده مواجه است. در حالی که عامل خارجی، رضایت‌مندی زیست‌محیطی باشد، آن‌گاه کاهش هزینه از طریق شناسایی عوامل آن با هدف حذف فعالیت‌های بدون ارزش اقتصادی مشکل خواهد شد. به‌عبارت دیگر، هزینه‌های زیست‌محیطی گاهی فاقد ارزش افزوده قابل تقویم بوده و شهرداری‌ها بنا به این محدودیت تمایلی به حذف فعالیت‌های مخرب زیست‌محیطی ندارند. اما با کنترل و کاهش هزینه، می‌توان این‌گونه اقدامات را برنامه‌ریزی کرد و این به آن معنا است که مدیریت بر هزینه‌ی زیست‌محیطی با هدف رضایت شهروندان عملی است و برای انجام آن ناگزیر به تفکیک هزینه و انتخاب شاخص‌های مناسب هستیم.

● گزارشگری زیست‌محیطی:

از آنجایی که حسابداری زیست‌محیطی، گزارشگری زیست‌محیطی را نیز دربردارد و عملکرد زیست‌محیطی از دید استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی حائز اهمیت است، لیکن اهداف گزارشگری عملکرد اقتصادی با اهداف گزارشگری زیست‌محیطی کاملاً انطباق نداشته، لذا به جهت محدودیت موجود در علائق استفاده‌کنندگان، نیاز به الزامات گزارشگری ویژه احساس می‌گردد. از آن جهت که شهرداری‌های سبز، هزینه‌های بیشتری را تحت موضوع زیست‌محیطی متحمل می‌شوند، لذا ارائه یک تصویر از عملکرد زیست‌محیطی که حاوی منافع حاصل از تحمل

هزینه‌های مزبور باشد، باتوجه به ساختار موجود حسابداری، دشوار است به این جهت بسیاری از شهرداری‌ها هزینه فعالیت‌های زیست‌محیطی را بدون توجه به منافع آن، تنها به‌عنوان اقلام هزینه‌ای منظور کرده و در گزارشگری مالی به‌گونه‌ای مؤثر آن‌ها را افشاء نمی‌کنند. افشای هزینه‌های زیست‌محیطی در راستای افزایش اعتبار شهرداری، موجبات افزایش ارزش این سازمان را فراهم می‌سازد و اگرچه منافع این‌گونه هزینه‌ها قابل تقویم به ریال نیست، ولی در عین حال مطرح شدن شهرداری به‌عنوان یک بنگاه سبز را موجب می‌گردد و علی‌رغم وجود مزیت‌ها در افزایش اعتبار میان سایر شهرداری‌ها، از طریق ایجاد محبوبیت اجتماعی، آثار مفید و مؤثری بر تعاملات شهروندان با شهرداری خواهد داشت، لذا گزارشگری زیست‌محیطی با نگاه دقیق‌تری باید مورد توجه مدیریت شهری باشد.

هزینه‌های توسعه^(۱)

در بسیاری از نقاط جهان خصوصاً در آمریکا، شهرداری‌ها از افرادی که در زمین‌های بایر شروع به ساخت‌وساز می‌کنند هزینه‌ای تحت‌عنوان «هزینه توسعه» دریافت می‌کنند. این هزینه برای جبران بار مالی تحمیلی به شهرداری بابت کارهای عمرانی و یا توسعه مجدد زیرساخت‌هاست (Slack, 2002).

منطقی که در پس هزینه‌های توسعه نهفته است، عبارت است از: «هر رشد و توسعه‌ای در محدوده شهر، باید هزینه‌های خودش را پرداخت کند و بار مالی را بر دوش سایر شهروندان نیندازد».

نحوه محاسبه هزینه توسعه:

● مرحله اول: (تخمین رشد)

در مرحله اول باید تعداد واحدهای مسکونی و متراژ فضاهای غیرمسکونی، هم‌چنین نرخ رشد جمعیت پیش‌بینی شود. از دیگر مواردی که در این مرحله بایستی پیش‌بینی شود، نرخ تصرف مسکن و موجودی مسکن برای انواع مختلف مسکن است. صحت و دقت پیش‌بینی جمعیت در این مرحله برای محاسبه هزینه توسعه، عاملی کلیدی است زیرا پیش‌بینی‌ها، نیاز برای خدمات و سطح خدمات

که به‌صورت سرانه محاسبه می‌شود را تعیین می‌کند.

● مرحله دوم: (تعیین خدماتی که توسط

هزینه‌های ارائه شده پوشش داده می‌شود)

از نظر تئوری، هر هزینه سرمایه‌ای که به واسطه رشد و توسعه جدید شهری ایجاد می‌شود بایستی در هزینه توسعه منظور گردد. البته در واقع، تعیین برخی از هزینه‌ها نسبت به دیگر هزینه‌ها ساده‌تر است. برای مثال تعیین هزینه‌های مرتبط با احداث خیابان‌ها کار مشکلی نیست. اما تعیین برخی هزینه‌ها مشکل است. به‌طور مثال، چنانچه شهرداری، موزه، فرهنگسرا یا پارکی را در منطقه‌ای ایجاد کند بر قیمت املاک در محدوده‌های اطراف آن تأثیری مثبت خواهد داشت، اما تعیین حدود هزینه‌های آن کار ساده‌ای نیست. بر این اساس خدمات را به سه دسته تقسیم می‌کنند. دسته اول خدماتی هستند که محاسبه هزینه آن‌ها آسان است؛ نظیر احداث خیابان، دسته دوم خدماتی که محاسبه آن‌ها نسبت به گروه اول مشکل‌تر است؛ نظیر خدمات آتش‌نشانی، جمع‌آوری زباله، پارک‌ها و... و دسته سوم خدماتی نظیر فرهنگسراها، کتابخانه‌ها و... را در برمی‌گیرد.

● مرحله سوم: (تخمین کل هزینه سرمایه‌ای

لازم برای خدمات مرتبط با توسعه)

در مرحله سوم، هزینه‌های سرمایه‌ای مربوط به هر یک از خدماتی که به مناطق جدید ارائه می‌شود بایستی برای یک دوره ۱۰ ساله پیش‌بینی شود.

تخمین هزینه‌های سرمایه‌ای بایستی به‌صورت جزء به جزء^(۲) و براساس خدمات پیش‌بینی شده برای هر سایت انجام شود. تا حد ممکن، هزینه‌های سرمایه‌ای بایستی برای مناطق مختلف شهرداری و پروژه‌های خاص (جاده‌ها، علایم ترافیکی و...) تعیین شود.

البته هزینه‌های تعیین شده باید منطقی و قابل دفاع باشد. در مرحله بعدی، مشخص شود چه نسبتی از کل هزینه سرمایه‌ای، مرتبط با رشد و توسعه است. در اغلب موارد این نسبت به شکل درصدی از جمعیت جدید به کل جمعیت (موجود و جدید) یا به شکل درصدی از کل اشتغال محاسبه می‌شود.

● مرحله چهارم: (تعیین استانداردهای خدمات)

برای سرشکن کردن هزینه‌های توسعه در خدمات ارائه شده، باید استانداردهای خدمات مشخص شود.

